

207

2094-2114

A VALLÁS TÁRSADALMI KÖTELEZETTSÉGEI ÉS A VALLÁSSZABADSÁGHOZ VALÓ JOG

2104 "Minden embernek kötelessége tehát, hogy keresse az igazságot -- főleg Istenre és az ő Egyházára vonatkozóan --, és azt megismerve tegye magáévá és ragaszkodjék hozzá." E kötelezettség magából és emberi természetből fakad. Nem mond ellent sem a különböző vallások iránt tanúsított őszinte tiszteletnek, "melyek nem egy esetben annak az igazságnak egy sugarát tükrözik, mely megvilágosít minden embert," sem a szeretet követelményének, ami arra buzdít, hogy az ember "szeretettel, okosan, türelmesen bánjék a hitben tévedő vagy tudatlan felebarátaival".

2105 A hiteles kultusz Isten felé az embernek egyénileg és társadalmilag egyaránt kötelessége. Ez "hagyományos katolikus tanítás az embereknek és a csoportoknak az igaz vallás és Krisztus egyetlen egyháza iránti erkölcsi kötelességéről". Az Egyház, szüntelen hirdelve az evangéliumot az embereknek, azon fáradozik, hogy akik hallgatják az evangéliumot, át tudják hatni a közösség "gondolkodását és erkölceit, törvényeit és szervezeteit", melyben élnek. A keresztények társadalmi kötelessége, hogy tiszteljék és ébresszék föl minden emberben az igaz és a jó szeretetét. Meg kell ismertetniük az egyedül igaz vallást, mely a katolikus és apostoli Egyházban létezik. A keresztények arra hivatottak, hogy a világ világossága legyenek. Az Egyház ezáltal mutatja meg Krisztus királyságát a teremtés és különösen az emberi társadalmak fölött.

2106 "Vallási tekintetben senkit ne kényszerítsenek, hogy lelkiismerete ellen cselekedjék, és ne akadályozzák meg, hogy a kellő határokon belül nyilvánosan saját lelkiismeretét követhesse egyedül vagy másokkal együtt." Ez a jog az emberi személyiség természetén alapszik, mely méltóságából adódóan szabadon kötelezi el magát a mulandó világot fölülmúló isteni igazság iránt. Ezért "még azokban is megmarad, akik nem tesznek eleget az igazság keresése és a hozzá való ragaszkodás kötelezettségének".

2107 "Ha egy nép különleges körülményeinek figyelembevételével az állam jogrendje valamely vallási közösséget megkülönböztetett elismerésben részesít, ugyanakkor el kell ismernie és tiszteletben kell tartania minden polgár és vallásos közösség vallásszabadsághoz való jogát."

2108 A vallásszabadsághoz való jog nem erkölcsi engedély a tévedéshez való ragaszkodáshoz, nem is a tévedéshez való vélelmezett jog, hanem az emberi személy természetes joga a polgári szabadsághoz, azaz a politikai hatalom külső kényszerétől való mentesség, jogos határok között a vallás dolgában. E természetes jogot "a társadalom jogrendjében úgy kell elismerni, hogy polgári joggá váljon".

2109 A vallásszabadsághoz való jog természete szerint nem lehet sem korlátlan, sem egy pusztán "pozitivistá" vagy "naturalista" módon fölfogott közrend által korlátozott. Az e joghoz tartozó "jogos határokat" minden társadalmi helyzetben külön kell meghatározni politikai okossággal, a közjó követelményei szerint, és a polgári hatalomnak kell jóváhagynia "az objektív erkölcsi rend normáinak megfelelő jogszabályokban".

III. "Ne legyenek idegen isteneid előttem"

2110 Az első parancsolat megtiltja más istenek tiszteletét az egyetlen Úron kívül, aki kinyilatkoztatta magát népének. A babonát és a vallástalanságot tiltja. A babona a vallásosságnak bizonyos torz túlzását (per excessum) képviseli; a vallástalanság a vallásosság erényével hiányosságok miatt (per defectum) ellenkező vicium.

A BABONA

2111 A babona a vallásos érzék és a vallásos gyakorlatok eltévelyedése. Érintheti az igaz Istennek nyújtott kultuszt is, amikor például mágikus jelentőséget tulajdonítanak egyébként törvényes és szükséges gyakorlatoknak. Az imádságok vagy a szentségi jelek hatását egyedül anyagi összetevőjükhöz kötni az általuk igényelt belső készütségektől függetlenül, babonába süllyedést jelent.

A BÁLVÁNYIMÁDÁS

2112 Az első parancsolat elítéli a politeizmust. Megköveteli az embertől, hogy ne higgyen más istenekben, csak Istenben, hogy ne tiszteljen más istenségeket, csak az Egyetlent. A Szentírás állandóan fölszólít, hogy vessük el a bálványokat, melyek "ezüsből és aranyból emberi kéznek alkotásai", melyeknek van "szájuk és nem szólnak, van szemük és nem látnak". Ezek a semmi bálványok megsemmisítik az embert: "Legyenek hozzájuk hasonlók, kik ezeket csinálják, és akik azokban bíznak" (Zsolt 115,4--5.8). Ezzel szemben Isten az "élő Isten" (Józs 3,10), aki életet és beavatkozik a történelembe.

2113 A bálványimádás nemcsak a pogányság hamis kultuszait jelenti. A hit állandó kísértése marad. Annak istenítése, ami nem Isten. Mindig bálványimádásról van szó, amikor az ember Isten helyett teremtményt imád és tisztel, legyen szó istenekről vagy démonokról (például sátánizmus), hatalomról, gyönyörről, fajról, ősről, államról, pénzről stb. "Nem szolgálhattok Istennek és a Mammonnak" -- mondja Jézus (Mt 6,24). Sok mártír halt meg, mert nem volt hajlandó imádni a "vadállatot", s még a színlelt kultuszát is elutasították. A bálványimádás elutasítja Isten kizárólagos uralmát; ezért összeegyeztethetetlen az Istennel való közösséggel.

2114 Az emberi élet az Egyetlen imáadásában válik egységessé. A parancsolat, hogy az egyetlen Istent imádjuk, egyszerűvé teszi az embert és megóvja a határtalan szétszóródástól. A bálványimádás az ember veleszületett vallásos érzésének eltorzulása. Bálványimádók azok, "akik az Istentől a lélekbe vésett istenfogalmat nem Őrá, hanem bármi másra alkalmazzák".